

Een nationale plicht

<https://hdl.handle.net/1874/461571>

Utr. *1866?*
EEN NATIONALE PLICHT.

DOOR J. DE LOUWER.

OVERGEDRUKT UIT HET UTR. DAGBLAD
VAN WOENSDAG 15 OCTOBER 1902.

Een nationale plicht.

DE VERSCHIJNING der Boeren-Generaals binnen Utrechts aloude veste heeft een diepen indruk teweeg gebracht. De halve stad heeft getrild van eene zeldzame ontroering. De gewaarwordingen, die weken geleden in Neerlands hoofdstad mij schier overmeesterden, zijn thans doorgedrongen tot velen, die tot dusver het treurspel in Zuid-Afrika met verwonderlijke koelheid gadesloegen. Heeft reeds de aankondiging van het bezoek de beurzen ten halve geopend, hoeveel ruimer zou de oogst geweest zijn, indien de inzameling den dag nà het vertrek was gehouden? Intusschen Utrecht heeft gejubeld en geschreid, de oprechtheid harer aandoeningen getoond door offers in tijd en geld. De afdeeling der Ned. Zuid-Afr. Vereeniging in overleg met het Christelijk nationaal Boeren-comité heeft gezorgd voor een waardige ontvangst en op het voetspoor van het gemeentebestuur hebben de ingezetenen gewedijverd in blijken van hulde en vereering. Mag men aannemen, dat wie de Generaals het naast omringden en het welsprekendst huldigden ook naar evenredigheid het meest bijdroegen tot bevordering van hun doel — niet te min hebben duizenden, die van verre stonden, hun penningke met

vreugde geofferd en zich tevreden gesteld met een vluchtigen blik en de goedkeuring van hun geweten. Onvergetelijk blijven de indrukken in veler geheugen gegrift en een stille voldoening vervult talloze harten.

Mag het hierbij blijven? Herhaaldelijk is in het Utrechtsche Dagblad met warmte bepleit, dat de gebeurtenissen in Zuid-Afrika ons lessen leeren, die wel verre van ijdel, zoo spoedig mogelijk in daden moeten worden omgezet. Daden, die slechts binnen het bereik der Regeering liggen en door het volk en door de pers alleen kunnen worden voorbereid en verlangd. Uit het lot van Zuid-Afrika heeft de redactie soortgelijke gevaren afgeleid, welke ons volksbestaan bedreigen, en in de eerste plaats in Groot-Britannië, voorts ook in Japan en Australië, vijanden gezien, die belust op onze bezittingen eene gelegenheid zullen zoeken en vinden om ook ons door hunne overmacht te verpletteren. Ook dan zullen de groote mogendheden stilzwijgend toeschouwen en met gekruiste armen onzen ondergang gadeslaan. „Voorziet en voorkomt het gevaar” — zoo luidt de waarschuwing. „Zoekt tijdig aansluiting met sterkere vrienden en schept u waarborgen tegen eene herhaling op eigen erf van wat daarginds is geschied. Wendt de oogen naar uwe Germaansche stamverwanten en vestigt in het machtige Duitsche keizerrijk het plechtanker uwer onafhankelijkheid.”

Zoowel inhoud als vorm dezer taal trok de aandacht. Zij vond weerklank tot ver buiten de grenzen en leidde zelfs tot formeele verklaringen tusschen Regeering en Staten-Generaal.

raal. Dientengevolge verscheen onlangs eene brochure van den Luit.-Generaal Den Beer Poortugael met de strekking om de opgewondenheid te bedaren, waaraan hij zulke waarschuwingen toeschrijft; het onderscheid tusschen de vernietigde republieken in Afrika en het aloud, dichtbevolkt en bloeiend Nederland in het licht te stellen en zijne overtuiging uit te spreken, dat er voor vrees en bijzondere voorzorgsmaatregelen geen grond bestaat.

Wanneer een man als deze warme vaderlander de pen opneemt om zijne landgenooten voor te lichten, is er reden tot luisteren en nadenken. Het is hier de plaats niet om zijn optimisme te ontleden of te weerleggen. Alleen zijne opvatting van *Volkenrecht* schijnt mij op een al te groot misverstand te berusten om niet terstond openlijk daartegen te waarschuwen. Hij beweert nl. dat de Zuid-Afrikaansche oorlog met volkenrecht niet te maken heeft. Dit nu is m. i. in tweeledigen zin onjuist.

Er is tweeërlei volkenrecht. Een volkenrecht, afgeleid uit de beginselen der gerechtigheid, nauw verwant aan de moraal en gegrond in de natuur van den mensch en van de maatschappij. Dit was het volkenrecht, zooals het is gegrondvest en ontvouwd door den edelen stichter dezer wetenschap, onzen onsterfelijken Hugo de Groot. Het berust op de getuigenissen des gewetens, vertolkt in alle tijden en bij alle volken, onafhankelijk van staatkundige beginselen of godsdienstige belijdenis. Men heeft het later genoemd *wijze e e r i g* volkenrecht, omdat het niet berust op

stellige wetsartikelen of formeele overeenkomsten, maar onmiddellijk voortspruit uit rede en geweten. Het is een wordend, geen positief recht. In dezen zin is er ook een oorlogsrecht, dat wel degelijk oordeelt over het rechtvaardige of onrechtvaardige van een oorlog, zijn oorsprong en zijn doel. Uit dit oogpunt is er in de laatste verloopenen eeuw geen onrechtvaardiger krijg gevoerd dan die van Groot-Brittannië tegen de Zuid-Afrikaansche republieken.

Volkenrecht heeft intusschen ook een engeren zin en beteekent alsdan het stellige recht, zooals dit door gewoonte en verdragen langzamerhand wordt opgebouwd en verbindend geacht voor beschaafde volken. Dit volkenrecht zwijgt inderdaad over het recht tot den oorlog en bepaalt zich tot het omschrijven der regelen, die tijdens den oorlog worden in acht genomen. In de tweede helft der afgeloopen eeuw heeft dit volkenrecht groote vorderingen gemaakt en de geëerde schrijver heeft daaraan bij meer dan een gelegenheid naar vermogen medegewerkt. Doch ook van dit standpunt heeft de Zuid-Afrikaansche oorlog de schandelijkste verkrachting van het kriegsrecht vertoond, waarvan de 19de eeuw ooit getuige was. Het valt niet moeielijk dit aan te toonen, doch ik mag daartoe geen misbruik maken van de gastvrijheid van een dagblad.

Welnu, hetzij men het volkenrecht opvatte in den eerstgenoemden zin, waarin het zoowel tot den denker als tot den leek spreekt, hetzij in den tweeden, waarin het niet anders is dan de jongste nog onvolwas-

sen telg der rechtswetenschap, welke zelfs bij juristen slechts op eene matige en min of meer hooghartige belangstelling mag rekenen — in beide opzichten durf ik op nieuw beweren, dat de Zuid-Afrikaansche oorlog een slag in het aangezicht is geweest van het volkenrecht, in welken zin ook; dat het vertrouwen daarop diep geschokt, zoo niet onherstelbaar ondermijnd is; dat het volkenrecht in de oogen van deskundigen zoowel als van onkundigen is gebleken niet meer waard te zijn dan het filigraan-werk, waarmede een Frederik de Groote 1½ eeuw geleden het stevigst deel daarvan — het tractaten-recht — treffend vergeleek.

Gelukkig zijn er andere punten, waarom trent men met den schrijver volkomen kan instemmen. Vooreerst is eene politieke toenadering tusschen Nederland en Duitschland op dit oogenblik onmogelijk. Zoolang de houding van den Keizer en de gezindheden van zijn volk, waarmede ons eigen volk zoo warm sympathiseert in bewondering en medelijden voor beider Afrikaansche stamverwanten, door eene diepe kloof gescheiden worden; — zoolang de Regeering de volksstem het zwijgen kan opleggen en de openbaring van het volksgeweten gedeeltelijk verlammen; — zoolang kunnen beide staten zich niet bewust worden van den gemeenschappelijken oorsprong hunner verschillende nationaliteiten. Maar wie durft verzeeken, dat dit zoo blijven zal? Wie ons verbieden de hoop te koesteren, dat eerlang krachtiger invloed van het volk op de Regeering

zal uitgaan en de harmonie herstellen, welke voor de consolidatie en ontwikkeling van het jonge Keizerrijk dringend noodig is? Wanneer die tijd gekomen is, zal de gelegenheid niet ontbreken om terug te komen op de vraag, of er geen mogelijkheid bestaat om met behoud onzer onafhankelijkheid eene internationale toenadering voor te bereiden, welke een schild kan vormen tegen de m. i. geenszins denkbeeldige gevaren der toekomst. Inmiddels hebben wij geduld en laten voorloopig dit onderwerp rusten.

Niet alzoö onze eigene taak, waarop ook de schrijver met nadruk wijst. Volgens de gemeenschappelijke overtuiging van allen, die nog aan vorst en vaderland hechten en evenals de Boeren voor eigen volksbestaan goed en bloed veil hebben, bestaat deze in de zorgvuldige voorbereiding onzer weerbaarheid. Met vervelende eentonigheid verneemen wij de waarschuwing, dat een volk, hetwelk zich wel verdedigen wil maar niet verdedigen kan, de zekere prooi wordt van den eersten besten vijand; dat hetgeen tot deugdelijke voorbereiding noodig is afhangt van de eigenaardigheden van land en volk; dat eindelijk hier te lande geen machtig staand leger, maar slechts algemeene volksweerbaarheid tot het beoogde doel kan leiden.

Waar toe telkens deze eenvoudige waarheid herhaald? Omdat zij, hoezeer ook beaamd en geprezen, bij elke voorkomende gelegenheid lucht hartig in den wind wordt geslagen. Wordt met dit doel voor oogen een offer geverg'd van persoonlijk of plaatselijk belang, dan ontbreekt het nimmer aan uit-

vluchten en voorwendsels om den plicht te verzaken, althans te verdagen.

Wel is waar heeft de loop der gebeurtenissen den rijkswetgever in de laatste jaren tot gewichtige maatregelen gedwongen: tot afschaffing der plaatsvervanging, tot wijziging der militie-wet, verhooging van het contingent, verbetering van den dienst- en oefenplicht enz; maar onder het volk ontwaakt het besef zijner verplichtingen slechts flauw en langzaam. Het reserve-kader, te danken aan enkele wakkere mannen, miste zijn doel niet en bracht menig goed element binnen het leger. De vereeniging Volksweerbaarheid werd opgericht om het besef onzer nationale plichten te verlevendigen en door eigen inspanning en oefening eene goede legerorganisatie voor te bereiden. Doch ondanks den ijver der leden, ontbreken hun vaak de stoffelijke middelen tot verwezenlijking der goede bedoelingen. Niet minder vereischt dergelijk streven steun en medewerking van de gemeentebesturen. In de behoefte aan schiet- en oefeningsterreinen kunnen alleen zij voorzien. Het Rijk helpt waar het kan, maar bezit niet voldoende terrein om in de voortdurend toenemende behoeften te voorzien. In dergelijke omstandigheden is de hulp van particuliere maatschappijen of van gemeentebesturen onvermijdelijk.

Deze overtuiging is niet te min verre van algemeen doorgedrongen. De gemeenteraad van Utrecht wees bijv. het bescheiden verzoek der afdeling Volksweerbaarheid om een onbeduidend strookje grond op onge-

bruikt of pas aangekocht terrein tot tweemaal toe af, omdat deze grond moest bewaard blijven voor andere nog onbekende doeleinden of wel een wandelpark kon ontsieren of verkleinen! Zulke argumenten worden in de weegschaal gelegd tegen ernstige pogingen om 'slands weerbaarheid te verhoogen en onze burgerij te verheffen uit hare doffe onverschilligheid voor de hoogste belangen des vaderlands.

Thans is een nieuw adres tot den gemeenteraad gericht, onderteeekend door alle hier bestaande schietverenigingen, om van gemeentewege een schietbaan in te richten en onder redelijke voorwaarden ten gebruike af te staan. Een terrein van bescheiden omvang — van ongeveer 500 à 600 vierkante M. — kan voorloopig volstaan, omdat het schieten op korten afstand voldoende oefent en met eenvoudige hulpmiddelen mogelijk is. Zal dit verzoek een beter onthaal vinden? Zal Utrecht het voorbeeld van Rotterdam en Deventer volgen en een schietbaan aanleggen om de ontwakende zucht tot zelfverdediging aan te wakkeren tot een koesterend vuur? Of zullen wederom bezwaren van bovengenoemd gehalte de overhand behouden en de geestdrift voor heldenmoed zich bepalen tot ijdele toejuichingen en fraaie woorden? Ziedaar de vraag, waarop B. en W. en de gemeenteraad eerlang het antwoord moeten geven. Moge eene krachtige openbare meening zulk eene zelfverblindende voorkomen!

J. DE LOUTER.